

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Ефективність діяльності підприємств транспортної галузі України визначається рівнем їх фінансового забезпечення та накопиченого фінансового потенціалу.

Оцінка понятійного апарату щодо фінансового забезпечення підприємств свідчить про різновекторність підходів до його формування. Це вимагає структуризації відповідного фінансового механізму для його реалізації. Ключовими факторами впливу на формування складу і структури механізму фінансового забезпечення транспортної галузі є особливості державного та регіонального управління фінансовими потоками.

Регулювання на означених рівнях відбувається на основі нормативно-правової бази, яка визначає взаємодію органів державної і регіональної влади, місцевого самоврядування та приватних суб'єктів господарювання з урахуванням особливостей галузі. Першим кроком до впровадження змін транспортної інфраструктури та її фінансового забезпечення є децентралізація влади, що активно розпочалась в Україні у 2016 році. Зосередження уваги влади регіону на головних транспортних проблемах та організації транспортного обслуговування в цілому дозволить сформувати підхід до диференціації фінансового забезпечення за принципом рівномірності та гнучкості.

Слід зазначити, що існує ряд невирішених проблем щодо формування структури, механізму фінансового забезпечення суб'єктів господарювання транспортної галузі, що потребує проведення додаткових наукових досліджень.

Забезпечення сталого економічного зростання в Україні неможливе без ефективного функціонування транспортної інфраструктури. Транспортна галузь належить до державотворчих напрямів національної економіки, завдяки ефективній роботі якої визначається рівень добробуту суспільства.

Фінансове забезпечення витрат підприємств транспортної галузі в Україні здійснюється за рахунок фінансових надходжень від реалізації транспортної послуги або іншої форми транспортної продукції; асигнувань з державного та місцевого бюджетів; інвестицій та цільових субсидій; доходів від нетранспортної діяльності суб'єктів господарської діяльності.

В цілому механізм фінансового забезпечення підприємства транспортної галузі має складну структуру та вимагає детального підходу до визначення всіх його компонентів. Серед форм фінансового забезпечення суб'єктів господарювання, що організовують перевезення громадським транспортом, більшість науковців виділяють бюджетне фінансове забезпечення, кредитування, самофінансування та лізинг. Бюджетне фінансове забезпечення в транспортній галузі ґрунтується на безповоротній основі. Кредитування суб'єктів господарювання, що здійснюють перевезення пасажирів громадським транспортом, відбувається через отримання кредиту від комерційної, державної чи банківської установи.

У випадку самофінансування ідеться про форму фінансового забезпечення, що стосується виключно приватних суб'єктів господарювання. Така форма передбачає ефективне використання власних коштів на розвиток транспортного підприємства, що забезпечує покриття витрат і гарантує забезпечення потреб розширеного відтворення.

Стале забезпечення виконання обсягів роботи суб'єктів господарської діяльності підприємств, що забезпечують перевезення пасажирів громадським транспортом, залежить від рівня фінансування, що поновлюють витрати й гарантують певні резервні ресурси на витрати в майбутньому періоді. Такі заходи забезпечать виконання транспортних зобов'язань в повному обсязі.

Однією із форм фінансового забезпечення, що передбачає залучення фінансових ресурсів на розвиток транспортного підприємства, є лізинг. Це потужний фінансовий інструмент, що впливає на конкурентоздатність суб'єкта господарювання, який здійснює перевезення пасажирів громадським транспортом. Лізинг вигідний для автотранспортних компаній тим, що з'являється можливість експлуатувати транспортний засіб необхідного типу і провізної місткості, не сплачуючи відразу його повної вартості.

Фінансове забезпечення суб'єктів господарської діяльності транспортної галузі характеризується різноманітними джерелами: видатки державного бюджету, місцевих бюджетів, власні фінансові ресурси. Джерела фінансового забезпечення транспортного підприємства залежать від форми власності. Особливістю фінансового забезпечення транспортних підприємств з комунальною формою власності є видатки місцевого та державного бюджетів, а приватних транспортних підприємств – власні кредитні фінансові ресурси.

Визначено, що методами фінансового забезпечення суб'єктів господарювання транспортної галузі є фінансове планування, прогнозування, фінансове регулювання та контроль.

З метою стійкого фінансового стану суб'єктів господарювання транспортної галузі й підтримки їх стабільного функціонування використовують різні інструменти фінансового забезпечення. Функції державних та місцевих органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування, щодо регулювання діяльності транспортних підприємств реалізується через систему пільгового контролю, прямого встановлення цін на надання транспортних послуг, контроль над виконанням наданих державою пільг, компенсацій пільгових поїздок (через дотації, субвенції, субсидії).

За даними Державної служби статистики України сучасне фінансове забезпечення транспортної галузі є незадовільним і характеризується низькою платоспроможністю суб'єктів господарювання, а також унеможлиблює сталий розвиток інфраструктури.

З соціальної точки зору позитивна динаміка зростання витрат на транспорт на всіх рівнях фінансового забезпечення може призвести до збільшення доходів від галузі, реалізації структурних змін за рахунок цього та задоволення потреб населення у переміщенні в громадському транспорті.

Дослідивши пасажиропотік за регіонами можна відмітити, що значний вплив на пасажиропотік, та, як наслідок, недоотримання доходів від перевезень, відбувся через анексію Криму та бойові дії на Сході України. Недостатній рівень інвестицій у транспортну галузь призвів до морального та матеріального старіння рухомого складу транспортних засобів. Цей факт зумовлює критичну необхідність фінансового забезпечення транспортної галузі шляхом залучення іноземних інвестицій та впровадження нових методик щодо функціонування дієвого механізму фінансового забезпечення. Незадовільний стан вітчизняної інвестиційно-інноваційної складової транспортної галузі ґрунтується на низькому рівні тарифів на перевезення, що підлягають державному регулюванню; обмеженим фінансуванням з місцевого та державного бюджетів; відсутністю приватно-державного партнерства; недосконалістю лізингових операцій на ринку України.

Визначено, що фінансове забезпечення витрат підприємств суб'єктів господарювання транспортної галузі в Україні здійснюється за рахунок фінансових надходжень від реалізації транспортної послуги або іншої форми транспортної продукції; асигнувань з державного та місцевого бюджетів; інвестицій та цільових субсидій; доходів від нетранспортної діяльності суб'єктів господарської діяльності.

Проаналізувавши витатки державного бюджету України на транспорт, можна стверджувати про пріоритетне значення транспортної галузі, що визначає стан національної економіки країни. Ефективне та раціональне використання державою витратів на транспорт сприятиме збільшенню доходів від галузі, реалізації структурних змін за рахунок цього та задоволенню потреб населення у переміщенні в громадському транспорті.